

BRIEFING

Hyperscale datacenters in Nederland

*Relevante context voor het debat over regulering van hyperscale datacenters in Nederland

Inleiding en samenvatting

In 2022 voerde het toenmalige kabinet een landelijk verbod in op hyperscale datacenters, met uitzondering van twee locaties in de gemeentes Hollands Kroon (Agriport in Middenmeer) en Het Hogeland (de Eemshaven).¹ Onder een “hyperscale datacenter” wordt op grond van artikel 5.161ba, tweede lid, Besluit kwaliteit leefomgeving (“Bkl”) verstaan een datacentrum met *“een bebouwd vloeroppervlakte van meer dan 10 ha en een elektrisch aansluitvermogen van 70 MW of meer.”* De twee voorwaarden zijn cumulatief en met 10 ha vloeroppervlakte wordt enkel de bouwoppervlakte op de ‘begane grond’ bedoeld.

Dit landelijke hyperscale verbod werd destijds ingevoerd in reactie op de grote ophef die was ontstaan in Zeewolde vanwege de aangekondigde vestiging van een hyperscale datacenter van Meta.² 4 jaar naar de invoering van het hyperscale verbod, is er nu een breed maatschappelijk en politiek debat over de uitvoering daarvan. Aanleiding is dit keer onder meer de ophef over grote (‘de facto’ hyperscale) datacenterprojecten in onder meer Amsterdam en Lelystad.³ In beide gevallen gaat het om projecten die een zeer groot beslag leggen op het elektriciteitsnet (78MW en 150 MW, respectievelijk), maar qua bebouwd oppervlak op de grond (niet in de verschillende verdiepingen van het datacentrum zelf) kleiner zijn dan de ondergrens

¹ Zie: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2022-5276.html> en: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2023-492.html>

² Zie bijvoorbeeld: <https://www.nrc.nl/nieuws/2022/03/30/de-laatste-boerin-vertrekt-maar-facebook-komt-niet-naar-zeewolde-a4105865>

³ <https://www.nrc.nl/nieuws/2026/01/26/in-amsterdam-komt-een-hyperscale-voor-microsoft-ondanks-het-verbod-op-hyperscales-a4918566> en: <https://www.nu.nl/klimaat/6385416/datacenter-slurpt-straks-meer-stroom-dan-heel-lelystad-raad-wist-van-niks.html>

van 10 hectare in het landelijk verbod. In Amsterdam Sloterdijk gaat het bijvoorbeeld om drie torens van meer dan 80 meter hoog met een intern vloeroppervlakte van 10 hectare op de verschillende verdiepingen van de torens, maar met een beperkt grondoppervlakte. Op lokaal,⁴ provinciaal⁵ en nationaal niveau ⁶ leeft het gevoel dat zulke ‘de facto’ hyperscale datacenters door de mazen van de bestaande wet glippen.

Dit document geeft relevante context over hyperscale datacenters in het licht van dit publieke debat. Het legt uit waarom hyperscale datacenters als problematisch worden beschouwd en wat de landelijke politiek zou kunnen doen om deze problemen te adresseren. Er zijn in ieder geval drie concrete stappen die de landelijke politiek kan zetten:

1. **Stel een moratorium in op nieuwe hyperscale datacenters in Nederland:** Dit geeft de politiek, beleidsmakers, experts en een breder publiek de adempauze die noodzakelijk is voor een breed debat over het nut en noodzaak van deze faciliteiten in onze (digitale) economie.
2. **Versterk transparantieregels:** Cruciale informatie over hyperscale datacentra blijft momenteel geheim of onduidelijk en (beperkte) bestaande transparantieregels worden gebrekkig gehandhaafd. Zonder uitgebreidere informatie is het niet mogelijk om een goed maatschappelijk en politiek debat te voeren en besluiten te nemen over de toekomst van hyperscale datacenters in Nederland.
3. **Scherp het hyperscaleverbod aan:** De Tweede Kamer heeft onlangs een motie aangenomen om het bestaande hyperscaleverbod aan te scherpen en verzoekt de regering daar voor de zomer de Tweede Kamer over te informeren. Er lijkt daarom momenteel bereidheid om de hyperscale sector in

⁴ <https://www.parool.nl/amsterdam/zeer-onwenselijk-dat-grootste-datacenter-van-amsterdam-helemaal-in-amerikaans-gebruik-komt~b7e0d2b3/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F> en: <https://amsterdam.raadsinformatie.nl/vergadering/1459424><https://amsterdam.raadsinformatie.nl/vergadering/1459424>

⁵ <https://api1.ibabs.eu/publicdownload.aspx?site=NoordHolland&id=174c88d5-2b3c-4450-b41a-f041347e0cbb>

⁶ <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2026D06970>

Nederland scherper te reguleren om het scala aan problemen waarvoor deze sector verantwoordelijk is te adresseren.

Waarom zijn hyperscale datacenters problematisch?

Kort gezegd, is een datacentrum een fysieke locatie waar data kan worden opgeslagen en computerberekeningen kunnen worden gedaan. Een datacentrum is slechts een technische installatie voor dergelijke functies en niet inherent problematisch. Datacenters zijn wel heel belangrijk in onze digitale economie, omdat het de zogenaamde ‘fabrieken’ zijn waar die digitale economie geproduceerd wordt. Cruciale overheidsdiensten zoals DigiD zijn bijvoorbeeld afhankelijk van datacentra. Dergelijke functies zijn in het afgelopen decennium verplaatst van aparte serverruimtes binnen bedrijven, overheden en andere instellingen zelf naar datacenters. Deze datacenters zijn in toenemende mate in handen van niet-Europese Big Tech bedrijven en co-locatie datacenterbedrijven die datacenterruimte verhuren.

De problematiek rondom hyperscale datacenters hangt samen met drie cruciale factoren die in wezen ook raken aan belangrijke politieke aspecten van datacenters: (i) gebruik, (ii) eigendom/controle en (iii) omvang en impact. Kort gezegd: (i) een datacentrum kan worden gebruikt voor de analyse van data over mensen met kanker ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek, voor het verbeteren van het ontwerp van zonnepanelen,⁷ of voor het beteren van de productie van elektrische auto's.⁸ Maar een datacentrum kan ook rekenkracht bieden ten behoeve van een commerciële pornochatbot,⁹ gebruikt worden door Iran om Iraanse dissidenten in Nederland te bespioneren¹⁰ of worden gebruikt door het Israëlische leger voor massasurveillance van Palestijnen.¹¹; (ii) een datacentrum kan eigendom zijn

⁷ <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0306261925000261>

⁸ <https://www.spglobal.com/automotive-insights/en/blogs/2025/07/ai-in-automotive-industry>

⁹ <https://www.wired.com/story/expired-tired-wired-sexy-chatbots/>

¹⁰ <https://argos.vpro.nl/artikelen/de-spyware-van-iran-draait-in-een-hollands-datacentrum>

¹¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2025/09/27/israelisch-leger-maakte-voor-surveillance-van-palestijnen-gebruik-van-nederlands-datacentrum-in-middenmeer-a4907616>

van/gehuurd worden door een machtig, intransparant, verticaal geïntegreerd en niet-Europees techbedrijf, of gecontroleerd wordend door een consortium van Europese universiteiten; (iii) datacenters kunnen een significant deel van onze schaarse electriciteit consumeren, maar het is ook denkbaar dat de sector zou opereren binnen de perken van netcongestie, productie van duurzame energie en onze klimaatdoelen.

Wat momenteel ontbreekt is duidelijke politieke en beleidsmatige sturing over de koers die Nederland inzet ten aanzien van deze belangrijke factoren.

Hieronder staan we kort stil bij drie prominente en specifieke problemen rondom datacenters.

Elektriciteitsverbruik

Datacenters gebruiken elektriciteit, met name om servers te laten draaien en te koelen.¹² Het elektriciteitsverbruik van datacenters in Nederland en andere landen neemt snel toe, wat des te nijpender is gelet op de globale energiecrisis waar we ons momenteel in bevinden.¹³ Volgens het CBS, verbruikten datacenters in 2024 5,1 TWh elektriciteit, oftewel 4,6 procent van het totale elektriciteitsverbruik van Nederland. Dit is volgens het CBS gelijk aan het elektriciteitsverbruik van bijna 2 miljoen woningen in Nederland.¹⁴

¹² We gaan er hier vanuit dat deze elektriciteit wordt afgenomen van het elektriciteitsnet. Deze elektriciteit op het net is opgewekt door een mix aan fossiele en hernieuwbare energiebronnen. We merken echter op dat er internationaal, door gebrek aan beschikbare elektriciteit en netcapaciteit, steeds meer datacenters direct worden aangesloten op fossiele infrastructuur. Zie bijvoorbeeld: <https://globalenergymonitor.org/report/betting-big-on-data-centers-u-s-now-leads-world-for-new-gas-power-development/>

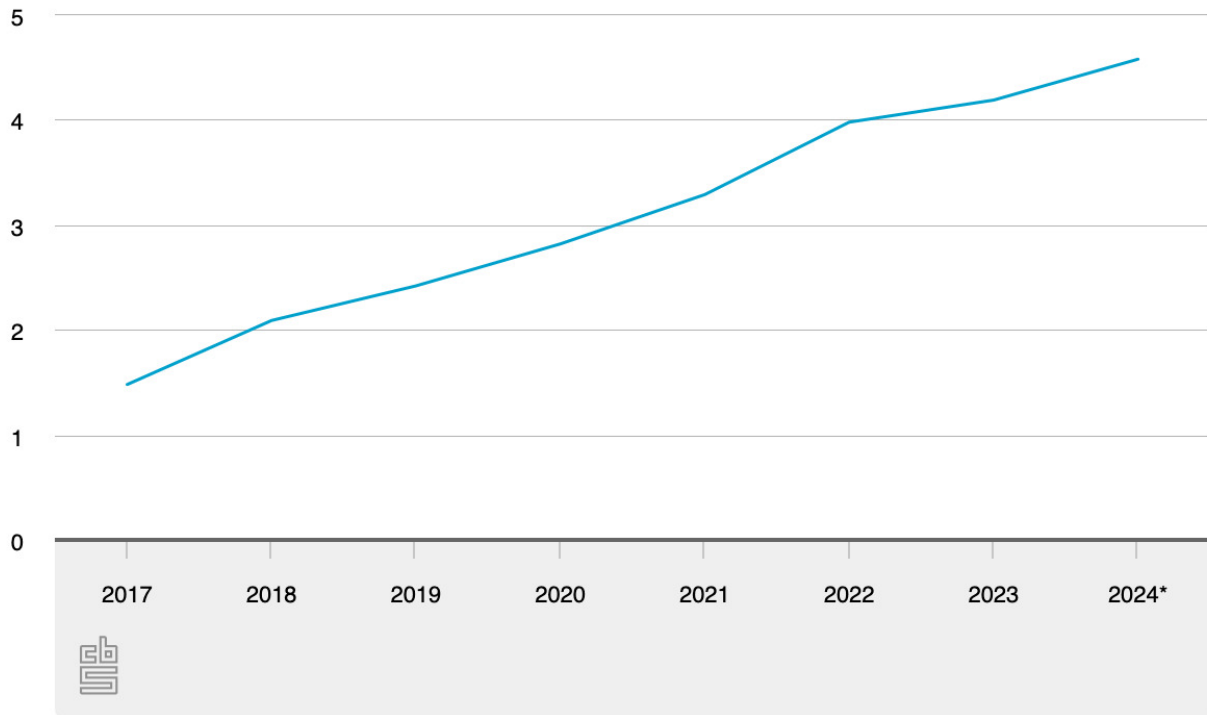
¹³ “De coalitie was van plan om “AI (giga) factories” in Nederland aan te jagen. Er is onduidelijk wat dat eigenlijk zijn, maar ze gebruiken vast heel veel stroom. Lijkt me nu een bezopen idee voor Nederland.” <https://berthub.eu/articles/posts/waarom-we-nu-wel-zuinig-moeten-doen-en-meer-groene-energie/>

¹⁴ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/51/datacenters-verbruiken-4-6-procent-van-de-elektriciteit>

Dat is een verdrievoudiging van het deel van ons totale nationale elektriciteitsverbruik dat geconsumeerd wordt door datacenters ten opzichte van 2017:

Elektriciteitslevering aan datacenters

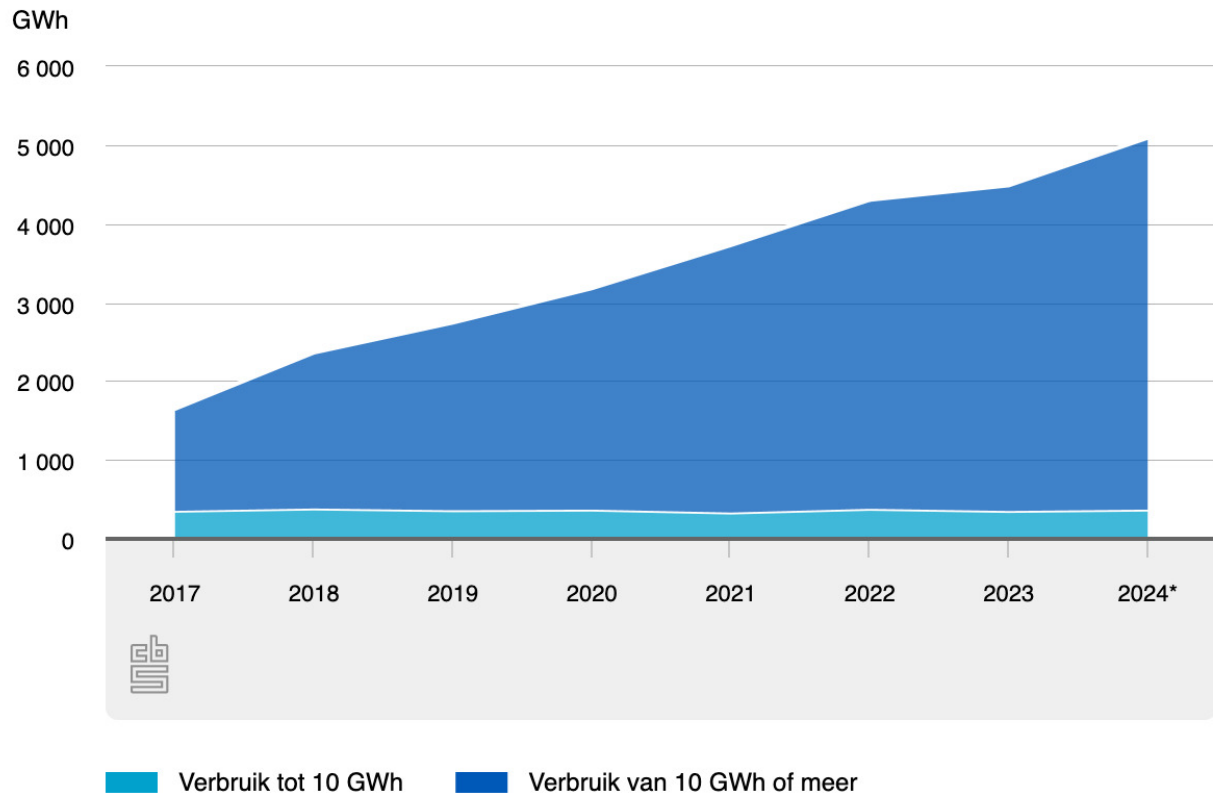
% van totale elektriciteitsverbruik

*voorlopig cijfer

Die groei in elektriciteitsverbruik in Nederland zit volgens het CBS met name bij grote datacenters die vooral in handen zijn van niet-Europese Big Tech bedrijven, het verbruik door kleinere datacenters is stabiel:

Elektriciteitslevering aan datacenters naar grootteklasse

*voorlopige cijfers

Leitmotiv heeft berekend hoeveel elektriciteit per jaar wordt verbruikt door hyperscaler Microsoft in Nederland, een van de belangrijkste marktpartijen in ons land. Op basis van beperkt beschikbare publieke gegevens, heeft Leitmotiv - conservatief- ingeschat dat het totale verbruik van de datacenters voor dit ene bedrijf neerkomt op 1,68TWh in 2024, gelijk aan ongeveer 1,4% van het volledige Nederlandse private en bedrijfsmatige elektriciteitsverbruik.¹⁵ Deze groei van het

¹⁵ <https://leitmotiv.digital/publications/estimating-microsoft-energy-footprint-in-the-netherlands>

elektriciteitsverbruik van grote datacenters hangt duidelijk samen met de groei van Artificial Intelligence (AI).¹⁶

De verwachting is dat deze groei in elektriciteitsverbruik - met name door hyperscalers - doorzet in de nabije toekomst in Nederland. Tennet gaat in haar Monitor Leveringszekerheid 2025 uit van ongeveer een verdubbeling in 2030 naar ongeveer 10 TWh elektriciteitsvraag door datacenters.¹⁷ Het Planbureau voor de Leefomgeving schat het verbruik in 2030 in op ongeveer 15 TWh.¹⁸ Netbeheer Nederland schat het verbruik door datacenters in 2030 echter veel hoger in, op 25 TWh.¹⁹ In dat laatste scenario verbruiken datacenters in Nederland in 2030 tussen 1/5 en 1/4 van alle opgewekte stroom in Nederland.

Het groeiend elektriciteitsverbruik van hyperscale datacenters is een trend die wereldwijd valt waar te nemen. Volgens het Internationaal Energieagentschap neemt het globale elektriciteitsverbruik van datacenters scherp toe sinds een aantal jaren, in het bijzonder het verbruik van hyperscale datacenters.²⁰ Datacenters wereldwijd verbruiken inmiddels meer dan 400 TWh aan elektriciteit, gelijk aan ongeveer 1.5% van het globale elektriciteitsverbruik met een verwachte verdubbeling tot 2030.²¹

¹⁶ Alex de Vries-Gao, 'Artificial intelligence: Supply chain constraints and energy implications', Joule (2025).

¹⁷ TenneT, Rapport Monitor Leveringszekerheid 2025, p. 67.

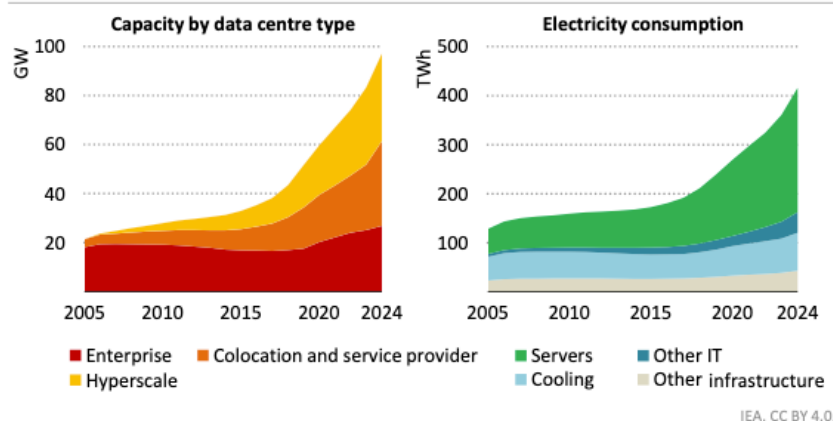
¹⁸ Planbureau voor de Leefomgeving, 'Klimaat- en Energieverkenning 2025', p. 61.

¹⁹ Netbeheer Nederland, Scenario's Editie 2025, p. 76.

²⁰ <https://iea.blob.core.windows.net/assets/de9dea13-b07d-42c5-a398-d1b3ae17d866/EnergyandAI.pdf>

²¹ https://energy.ec.europa.eu/news/focus-data-centres-energy-hungry-challenge-2025-11-17_en

Figure 2.3 ▶ Total data centre electricity consumption by equipment type and data centre type, 2005-2024

Het toenemende elektriciteitsverbruik van datacenters is om een aantal redenen problematisch. Ten eerste komt deze additionele vraag van datacenters bovenop de groeiende vraag naar elektriciteit van andere sectoren, waaronder bebouwde omgeving (warmtepompen), transport (elektrische auto's) en industrie (elektrificatie van de industrie). Dat zet extra druk op de productie van elektriciteit. Daarbij bestaat het risico dat niet in alle additionele vraag kan worden voorzien vanuit hernieuwbare bronnen van elektriciteit.²² In Ierland, waar datacenters al meer dan 20% van alle elektriciteit consumeren, kan de productie van nieuwe hernieuwbare bronnen de groei van datacenters niet bijbenen bijvoorbeeld.²³ Dat dit ook in Nederland een groot probleem kan zijn, blijkt alleen al uit het feit dat in Nederland in

²² “Nevertheless, it is important to underscore that the rapid growth of data centres and their soaring energy demand complicates the energy transition in ways that go beyond phasing out fossil fuels. Even when powered by renewable sources such as solar, wind, or hydro, data centres place significant strain on existing clean energy infrastructure. If technology companies are not investing in expanding renewable supply, they compete for a limited resource – diverting electricity that could otherwise support the decarbonisation of residential, industrial, or transport sectors.” ECOS, *How data centre expansion risks derailing climate goals* - ECOS (2025)

²³ “The concern is that electricity demand by data centres is outpacing the increase in renewables,” Prof Daly said.” <https://www.independent.ie/irish-news/energy-expert-says-ireland-currently-doesnt-have-enough-resources-to-power-data-centres/a1429126181.html>

2025 14% meer elektriciteit via fossiele bronnen werd opgewekt dan het jaar ervoor.²⁴

Naast de productiezijde, is er ook schaarste bij het transport van elektriciteit, die leidt tot de welbekende ‘netcongestie’. Datacenters dragen bij aan netcongestie door de enorme vraag naar elektriciteitsaansluitingen vanuit deze sector. Het is bijvoorbeeld geen toeval dat TenneT de capaciteit van het hoogspanningsnet in de kop van Noord-Holland aan het uitbreiden is, vlakbij een van de twee locaties in Nederland voor hyperscale datacenters.²⁵ Gelet op de schaarste op het net, is er een discussie ontstaan over prioritering. In Almere ontstond vorig jaar bijvoorbeeld ophef toen een school niet kon worden aangesloten op het net, maar een datacenter wel.²⁶ In een ingezonden stuk in het Parool stond onlangs hoe een 24-uursopvang openen voor 35 mensen met psychische problemen of een verslaving in Amsterdam niet mogelijk was door netcongestie, maar hoe er wel capaciteit is verleend voor een datacentrum in Amsterdam Sloterdijk dat evenveel elektriciteit kan gaan consumeren als alle Amsterdamse huishoudens samen.²⁷ Alhoewel een nieuw prioriteringskader van de ACM meer duidelijkheid biedt over het bieden van voorrang aan aansluitverzoeken in de wachtrij bij netbeheerders, en de ACM daarbij duidelijk heeft gemaakt dat datacenters, kort gezegd, geen voorrang krijgen,²⁸ lost dat niet meteen alle bestaande problemen met datacenters op. Ten eerste ziet het ACM kader slechts op het (deel)probleem van netcongestie (dus lost het de problemen aan de elektriciteitsproductiekant niet op). Ten tweede is het de vraag in hoeverre de

²⁴ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2026/11/elektriciteitsproductie-en-uitvoer-op-recordniveau>

²⁵ “Een ander groot deel van de toename in vermogensvraag bestaat uit ontwikkelingen op Agriport A7 die in 2034 gezamenlijk ongeveer eenderde van de totale vermogensvraag in heel Noord-Holland Noord omvatten. Deze ontwikkelingen komen voort uit een combinatie van datacenters, glastuinbouw en een aantal andere bedrijven die binnen glastuinbouwgebied Agriport A7 zijn gevestigd.” TenneT, ‘Notitie Nut en Noodzaak 380 kV-Netuitbreiding Noord-Holland Noord’, oktober 2025, p. 8.

²⁶ <https://nos.nl/artikel/2574502-datacenter-komt-wel-op-overvol-stroomnet-school-niet-hoe-kan-dat>

²⁷ <https://www.parool.nl/columns-opinie/opinie-met-zo-weinig-stroom-komt-deze-opvang-voor-kwetsbare-mensen-in-oost-elke-dag-voor-een-energiepuzzel-te-staan~bd3e03c4a/>

²⁸ <https://zoek.officiëlebekendmakingen.nl/stcrt-2025-42323.html> ,para. 95-100.

bestaande bijdrage van datacenters aan netcongestie daarmee wordt verholpen. Prioritering verandert niks aan het tekort aan beschikbare netcapaciteit, het gaat slechts om de volgorde van aansluitingen.

Klimaatverandering, milieuproblematiek en overlast

De rechtbank Den Haag concludeerde onlangs nog dat Nederland uit koers loopt met betrekking tot het behalen van de doelstellingen van het Akkoord van Parijs. De in 2023 aangescherpte Klimaatwet bevat geen bindend reductiedoel voor 2030, terwijl dit volgens het Parijs-akkoord wel moet. Bovendien is onduidelijk hoe de emissiereductie van 55% in 2030 ten opzichte van het niveau van 1990 zich verhoudt tot relevante VN afspraken. Daarnaast oordeelde de rechtbank dat het heel onwaarschijnlijk is dat Nederland met nu voorgenomen maatregelen de eigen doelstelling van 55% reductie voor 2030 haalt.²⁹

Gelet op die achtergrond, is de uitbreiding van het aantal, de grootte, de capaciteit en het elektriciteitsverbruik van datacenters in Nederland problematisch. Datacenters dragen met name bij aan klimaatverandering op de volgende twee manieren: (1) door de emissies gerelateerd aan hun elektriciteitsvraag (een deel van onze elektriciteit wordt nog steeds geproduceerd via fossiele bronnen) en (2) door emissies gerelateerd aan onder meer de productie en transport van computerchips en servers die gebruikt worden in datacenters. Bij de huidige totale elektriciteitsvraag van de datacenter sector in 2024 van 5,1 TWh en een CO₂ emissiefactor van 0,328³⁰ voor de productie van elektriciteit in Nederland in 2024, waren de totale elektriciteitsgerelateerde emissies van die sector in 2024 ongeveer 1,7 Mt CO₂e. Leitmotiv schat de lifecycle emissies van de computerchips en servers die momenteel gebruikt worden in Nederlandse datacenters op ongeveer 1 Mt CO₂e. Als deze sector verder groeit, zoals hierboven geschetst, zullen beide soorten emissies ook (snel) stijgen. Ter vergelijking: de totale emissies van Nederland in 2024 bedroegen 144,3 Mt CO₂e.³¹

²⁹ <https://www.rechtspraak.nl/organisatie-en-contact/organisatie/rechtbanken/rechtbank-den-haag/nieuws/nederlandse-staat-bescherm-t-inwoners-bonaire-onvoldoende-tegen-klimaatverandering>

³⁰ <https://co2emissiefactoren.nl/factoren/2024/11/elektriciteit/?unit=kwh>

³¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/11/daling-uitstoot-broeikasgassen-vlakt-af-in-2024>

De relevante vraag is daarom hoe de groei van emissies in de datacenter sector zich verhoudt tot Nederlandse klimaatplannen die vragen om algehele reductie van emissies? Het is mogelijk om de datacenter sector te laten groeien, maar dat zal dan ofwel ten koste gaan van het bereiken van onze klimaatdoelen, of moeten leiden tot scherpere reducties door andere sectoren. Dat vraagt om een duidelijke politieke afweging.

Datacenters leiden ook tot bredere milieuproblematiek en gerelateerde overlast en gezondheidsrisico's:

- Bewoners in Hollands Kroon klagen bijvoorbeeld over lichtvervuiling en het verdwijnen van cultuurhistorisch landschap door de komst van hyperscale datacenters.³²
- Veel datacenters hebben diesel noodaggregaten die regelmatig getest worden en daarbij lokale emissies, luchtverontreiniging en geluidsoverlast veroorzaken.³³
- Datacenters zijn daarnaast ook verantwoordelijk voor bredere gezondheidsschade, niet alleen in hun lokale omgeving. Een studie in de Verenigde Staten berekende de gezondheidsschade door datacenters, via directe (diesel generatoren) en indirecte (productie van elektriciteit) impact op luchtkwaliteit. In 2028 zouden datacenters in de VS verantwoordelijk kunnen zijn voor ongeveer 600.000 astma gevallen en 1300 gevallen van voortijdig overlijden. De daaraan gerelateerde gezondheidskosten werden geschat op meer dan 20 miljard dollar.³⁴
- Het gebruik van op verdamping gebaseerde koelingssystemen (adiabatische koeling) kan tot direct waterverbruik door datacenters leiden, met name in de

³² <https://www.nhnieuws.nl/nieuws/270266/en-dat-is-drie-plan-datacenter-middenmeer-ligt-klaar-doe-maar-in-het-buitenland>; "Bij reeds bestaande datacenters blijkt dat uitgebreide en felle verlichting één van de vormen van impact op de omgeving is." Amendement Tegengaan lichtoverlast Datacenters, A1-2022/ PS 31-1-2022 (aangenomen), beschikbaar via: <https://noordholland.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/90c94407-1e05-4f20-86ad-3da91c0c1b84>

³³ By Arcelia Martin, *Data Centers' Use of Diesel Generators for Backup Power Is Commonplace—and Problematic* (2025)

³⁴ Yuelin Han et al., *The Unpaid Toll: Quantifying and Addressing the Public Health Impact of Data Centers*, arXiv (2025)

zomermaanden.³⁵ Daarnaast verbruiken datacenters ook indirect veel water doordat bij het opwekken van elektriciteit voor datacenters veel water wordt verbruikt. Uit recent onderzoek bleek dat de totale wereldwijde ‘water voetafdruk’ van AI systemen alleen al tussen 312,5 en 764,6 miljard liter water per jaar zou kunnen bedragen in 2025.³⁶ Ter vergelijking: de jaarlijkse wereldwijde consumptie van water uit flessen was 446 miljard liter.³⁷ Ondanks de grote onduidelijkheid over het precieze waterverbruik van de datacentersector, ook in Nederland,³⁸ zou ook waterverbruik door de sector een punt van aandacht moeten zijn.

De macht van Big Tech versus (lokale) digitale autonomie

De datacenter sector in Nederland en op andere plekken in de wereld wordt gedomineerd door niet-Europese bedrijven. Een deel daarvan verhuurt datacenter ruimte (co-locatie), andere bedrijven bouwen (hyperscale) datacenters voor eigen gebruik (Big Tech bedrijven). Volgens Data Centre Magazine waren de tien grootste datacenter bedrijven in 2025 (op volgorde): AWS (VS), Microsoft (VS), Google (VS), Meta (VS), Equinix (VS), DigitalRealty (VS), NTT (VS), CyrusOne (VS), GDS Holdings (China), Telehouse (Japan).³⁹ Het gaat hier vaak om de meest waardevolle bedrijven in de (geschiedenis van de) wereld.

De macht van deze bedrijven en sector is dermate significant dat zelfs landen tegen elkaar worden uitgespeeld. Toen Meta enkele jaren geleden besloot haar plannen in

³⁵ <https://journal.uptimeinstitute.com/water-is-local-generalities-do-not-apply/>

³⁶ Alex de Vries-Gao, *The carbon and water footprints of data centers and what this could mean for artificial intelligence*, O Patterns (2025), p. 8.

³⁷ Alex de Vries-Gao, *The carbon and water footprints of data centers and what this could mean for artificial intelligence*, O Patterns (2025), p. 8.

³⁸ <https://www.h2owaternetwerk.nl/h2o-actueel/waterverbruik-amerikaanse-datacenters-in-nederland-blijft-in-nevelen-gehuld>

³⁹ <https://viewer.joomag.com/datacentre-magazine-top100-companies-2025/0387213001757921874/p72?e=1&clickedAt=null&bizclik=1&embedInfo=theme%2C293042%2C151b26%2Cffffff%2Cffe358%2Cffffff%3Bnone>

Zeewolde voor een hyperscale datacentrum niet door te zetten na intens lokaal protest, werd dit project vervolgens alsnog uitgevoerd in Spanje bijvoorbeeld.⁴⁰ Uit onderzoek door NRC bleek ook dat ministeries in Nederland onder druk werden gezet voor wat betreft vestiging van datacenters door significante lobby van dit grote techbedrijf.⁴¹

Op gemeentelijk en provinciaal niveau is die machtsongelijkheid des te groter. De eerste ontmoeting tussen vertegenwoordigers van de gemeente Zeewolde en Meta vond, volgens dezelfde reconstructie van NRC, plaats op een groot advocatenkantoor in Amsterdam waar de vertegenwoordiger van Meta zich alleen met zijn voornaam voorstelde en niet vertelde voor wie hij werkte. De vertegenwoordigers van Zeewolde vertellen NRC: “De Amerikaan speelt in een andere league...”⁴²

Wat opvalt is dat het proces van ruimtelijke ordening en besluitvorming daaromtrent op het lokale en provinciale niveau niet in staat lijkt om gemeenten en provincies en hun inwoners democratische controle te laten uitoefenen en hun digitale autonomie te waarborgen. De grootste gemeente van ons land is een goed voorbeeld. In februari 2026 nam Amsterdam de Meerjarenstrategie Digitale Autonomie aan om Amsterdam minder afhankelijk te maken van grote technologiebedrijven.⁴³ Tijdens een raadsdebat over de bouw van een nieuw datacentrum van 78MW in Sloterdijk, moest de verantwoordelijke wethouder echter toegeven dat het college van B&W in Amsterdam niet wist dat er één huurder kwam in dit datacentrum en dat die huurder Microsoft was (dat gegeven werd pas duidelijk na ophef rondom dit datacentrum en berichtgeving door NRC, waarna Microsoft toegaf de huurder te zijn aan die krant).⁴⁴ Daar voegde de wethouder nog aan toe: “*Stel dat we dat geweten hadden, hadden*

⁴⁰ <https://elpais.com/tecnologia/2024-03-21/de-la-operacion-tulipan-a-la-operacion-zarza-asi-traslado-meta-su-nuevo-hipercentro-de-datos-a-la-espana-vaciada.html>

⁴¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2022/03/30/de-laatste-boerin-vertrekt-maar-facebook-komt-niet-naar-zeewolde-a4105865>

⁴² <https://www.nrc.nl/nieuws/2022/03/30/de-laatste-boerin-vertrekt-maar-facebook-komt-niet-naar-zeewolde-a4105865>

⁴³ <https://www.amsterdam.nl/nieuws/nieuwsoverzicht/stappenplan-digitale-autonomie/>

⁴⁴ <https://www.nrc.nl/nieuws/2026/01/26/in-amsterdam-komt-een-hyperscale-voor-microsoft-ondanks-het-verbod-op-hyperscales-a4918566>

we daar in de vergunning niks mee kunnen doen...in de vergunning kon je en mag je niet toetsen op de vraag wie dat dan gaat uitnutten en in welke vorm..”⁴⁵

Dat dit gebrek aan gewenste lokale democratische controle een structureel fenomeen is, blijkt uit de situatie op andere plekken in Nederland. NU.nl berichtte in december over het gebrek aan controle binnen de provincie Groningen over de vestiging van datacenters, waaronder door Google:

"Op het nieuwe bedrijventerrein Oostpolder, bij de Eemshaven, komt straks 50 hectare beschikbaar voor de bouw van datacenters. Dat is eigenlijk tegen de zin van de Provinciale Staten, die met een ruime meerderheid stemden om datacenters uit te sluiten van het gebied. Maar de voorbereidingen voor het bedrijventerrein waren al te ver gevorderd om dat nog te doen, bleek uit een juridische analyse in opdracht van de provincie. Zo'n grote wijziging in het plan zou bij de rechter mogelijk geen stand houden. "Dat konden we ons niet permitteren", blikt gedeputeerde Pascal Roemers (PvdA) terug. Daardoor kunnen de datacenters er toch komen, maar wel pas als een flink deel van het terrein is gevuld met andere bedrijven."⁴⁵

Lokale overheden lijken vaak ook niet in staat om dergelijke grote ontwikkelingen door machtige techbedrijven te reguleren en controleren. NU.nl berichtte onlangs als volgt over de komst van een nieuw mega datacenter in Lelystad:

"Toen de gemeenteraad van Lelystad vijf jaar geleden te horen kreeg dat er een datacenter werd gepland op het bedrijventerrein Flevokust Haven, leverde dat geen al te felle discussie op. Raadsleden vroegen wel hoe dit plan in de haven paste en wat het zou betekenen voor de werkgelegenheid. Ook wilden ze weten of er duurzame energie zou worden gebruikt. Het bestemmingsplan kwam uiteindelijk met gemak door de gemeenteraad: alleen de SP en twee lokale fracties stemden tegen. Verschillende raadsleden zeggen tegen NU.nl dat ze destijds niet doorhadden dat het zou gaan om een van de energie-intensiefste datacenters van Nederland. CDA-raadslid Jelle Hijmissen had bijvoorbeeld de indruk dat het ging om "niet zo'n heel grote ontwikkeling", vertelt hij. Dat is begrijpelijk, want ambtenaren schetsten in antwoord op zijn vragen het beeld dat de energievraag beperkt zou zijn. Het geplande vermogen van 150 megawatt zou "grofweg ingeschat" vergelijkbaar zijn met 3.000 tot 5.000 huishoudens, schreef de gemeente. Maar dat klopt van geen kant, zeggen experts. Het datacentrum gaat naar schatting evenveel stroom gebruiken als 200.000 huishoudens, berekende energiedeskundige Enzo

⁴⁵ <https://amsterdam.raadsinformatie.nl/vergadering/1467951/RAAD%2019-02-2026> bij 6 uur en 40 minuten.

Diependaal op verzoek van NU.nl.....Ook Max Schulze van technologiedenktank Leitmotiv zegt dat de impact van het datacenter "duidelijk verkeerd is weergegeven" in de beantwoording van raadvragen. Op vol vermogen zou het datacenter volgens hem zelfs evenveel stroom gebruiken als een half miljoen huishoudens. "Door de informatie die is verstrekt klinkt het heel klein. Dat erkent ook toenmalig wethouder Jack Schoone (Leefbaar Lelystad). Hij had zelf in 2021 ook niet door dat het energieverbruik zo groot zou zijn, zegt hij nu. "Daar ben ik heel eerlijk in." Schoone kan niet zeggen waar de onjuiste informatie vandaan kwam, maar denkt dat er in 2021 sowieso nog veel minder bekend was over de impact van datacenters. "De kennis was toen nog niet zo voorradig als nu."⁶²

Wat kan de landelijke politiek doen? Drie ideeën:

1. Stel een moratorium in voor adempauze en discussie

Een moratorium betekent een tijdelijke (volledige) stop op de nieuwe ontwikkeling van datacenters in Nederland. Het is dus een ander instrument dan een verbod (zie hieronder). Het doel van een moratorium is om beleidsmakers, politici, experts en lokale gemeenschappen de adempauze te geven die nodig is om te bezien hoe we ons in Nederland willen verhouden tot de razendsnelle uitbreiding van grote en hyperscale datacenters. Zonder een dergelijke adempauze en tijd voor reflectie riskeren we razendsnel een richting in te gaan waar uiteindelijk (bijna) niemand tevreden mee is. Ten aanzien van andere cruciale infrastructuur, zoals wegen, spoorwegen of elektriciteitsnetten doet een land als Nederland ook aan doordachte planning en voorbereiding, waarom dan niet bij een cruciale sector als digitale infrastructuur?

Er zijn al diverse voorbeelden van datacenter moratoria in Nederland, Europa en de rest van de wereld.

- In 2019 stelden de gemeenten Amsterdam en Haarlemmermeer een tijdelijk datacenter moratorium in.⁴⁶
- Singapore stelde in 2019 een drie-jarig moratorium in op de bouw van nieuwe datacenters.⁴⁷

⁴⁶ <https://www.dutchitchannel.nl/news/148813/amsterdam-en-haarlemmermeer-stoppen-bouw-van-nieuwe-datacenters>

⁴⁷ <https://www.ashurst.com/en/insights/lessons-from-singapore-data-centres/>

- In 2021 stelde Ierland's energie autoriteit strikte regels op voor aansluitingen door data centers op het Ierse elektriciteitsnet (ook wel een 'de facto moratorium' genoemd) en hield het nadrukkelijk de optie open om een daadwerkelijk moratorium in te stellen.⁴⁸
- In de Verenigde Staten zijn er al 12 staten waar een voorstel voor een moratorium is ingediend. Er zijn in de VS ook datacenter moratoria op lokaal niveau. De gemeente Groton in de Amerikaanse staat Connecticut stelde in 2022 bijvoorbeeld een moratorium van een jaar in op de ontwikkeling van grote datacenters.⁴⁹ In september 2025 stelde een district in de Amerikaanse staat Virginia een moratorium van 6 maanden in op de ontwikkeling van nieuwe datacenters.⁵⁰
- Tijdens gemeentelijke verkiezingen in Frankrijk in maart 2026 waren er volgens journalisten van Reuters zeker 10 gemeenten, waaronder Marseille en Bordeaux, waar kandidaten campagne voerden tegen nieuwe datacenters of opriepen tot moratoria of meer transparantie.⁵¹

Een moratorium stelt de politiek, het maatschappelijk middenveld en de wetenschap in staat om te onderzoeken en af te wegen hoeveel data centers Nederland nodig heeft, voor welk precies doel, wie de eigenaren zouden moeten zijn van deze digitale infrastructuur, wat het beslag is dat deze infrastructuur mag leggen op schaarse bronnen zoals energie, land en water, wat de daarmee verbonden kosten mogen en kunnen zijn, hoe data centers passen in onze klimaatplannen en energietransitie en hoe het Nederlandse bedrijfsleven (inclusief MKB) concreet en daadwerkelijk zou kunnen profiteren van deze digitale infrastructuur.

⁴⁸ https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://cruelive-96ca64acab2247eca8a850a7e54b-5b34f62.divio-media.com/documents/CRU21124-CRU-Direction-to-the-System-Operators-related-to-Data-Centre-grid-connection.pdf&ved=2ahUKEwj7xfmj5_GSAxWE3QIHhYhwFrU4ChAWegQIGhAB&usg=AOvVaw37V90nIAJFO4_KSsZ5pVjg

⁴⁹ <https://www.datacenterdynamics.com/en/news/groton-connecticut-announces-year-long-moratorium-on-large-data-centers/>

⁵⁰ <https://www.nbcwashington.com/news/local/prince-georges-county-to-pause-data-center-development/3988847/>

⁵¹ <https://www.reuters.com/sustainability/climate-energy/backlash-against-data-centres-is-spilling-into-french-municipal-election-races-2026-03-13/>

2. Versterk transparantieregels

Bestaande transparantieregels voor datacenters komen uit Brussel en gelden sinds 2024. Het gaat om artikel 12 van richtlijn (EU) 2023/1791 betreffende energie-efficiëntie van september 2023 (“EED”), gedelegeerde verordening (EU) 2024/1364 van de Europese Commissie van maart 2024 en nationale implementatie daarvan via een ministriële regeling van juni 2024⁵² en paragraaf 5.4.1a van het Besluit activiteiten leefomgeving.⁵³

Deze - zwaar belobbyde - regelgeving is beperkt in reikwijdte. Het verplicht eigenaars en exploitanten van datacentra om bepaalde informatie en kernprestatie-indicatoren te delen met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (“RVO”). Het gaat om informatie zoals de naam van het datacentrum, naam van de eigenaar en exploitant, gemeente waar het datacentrum ligt, vloeroppervlakte, geïnstalleerd vermogen, energieverbruik, stroomverbruik, restwarmtegebruik en dergelijke.

Onderzoek van Leitmotiv⁵⁴ naar door RVO verzamelde data op basis van de EED concludeerde onder meer:

- Veel datacenters lijken in het geheel niet gerapporteerd te hebben aan de RVO. De RVO ontving in 2025 slechts van 104 datacenters een rapportage, terwijl het werkelijke aantal datacenters in Nederland dat onder de rapportageverplicht valt hoogstwaarschijnlijk aanzienlijk hoger is. Dat is een EU-breed fenomeen: maar 36% van alle datacenters in de EU die onder de reikwijdte van de EED vallen rapporteerden aan de verantwoordelijke autoriteit.⁵⁵
- Veel datacenters weigeren om cruciale informatie te delen met de Nederlandse autoriteiten. Als we het elektriciteitsverbruik optellen van de datacenters die daadwerkelijk aan RVO gerapporteerd hebben, komen we uit op een totaal verbruik van 0,9 TWh in 2024. Dit terwijl het CBS het totale

⁵² <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2024-18837.html>

⁵³ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2024-122.html#d17e73>

⁵⁴ <https://leitmotiv.digital/publications/four-key-conclusions-data-center-environmental-transparency-neth>

⁵⁵ <https://www.euractiv.com/news/greening-up-europes-data-centres-is-a-major-policy-challenge-for-2026/>

elektriciteitsverbruik van deze sector voor 2024 inschat op 5,1 TWh.⁵⁶ Dat betekent dus dat 80% van het elektriciteitsverbruik door deze sector in Nederland niet gerapporteerd wordt aan de Nederlandse autoriteiten.

- De naleving van de EED-regels is met name laag onder datacenters van niet-Europese eigenaren. Van de 27 data centers die weigerden hun elektriciteitsconsumptie te delen met de RVO waren 24 uiteindelijk in eigendom van niet-Europese bedrijven, waaronder Big Tech bedrijven zoals Microsoft en Google.
- Datacenters in Nederland staan deels leeg. Datacenters rapporteerden aan de RVO dat ze gemiddeld slechts ongeveer 1/3de van hun aansluitvermogen op het net ook daadwerkelijk gebruiken.⁵⁷ Nederland is niet uniek in dat opzicht, de Financial Times berichtte onlangs over hetzelfde fenomeen in de Verenigde Staten.⁵⁸

Om deze sector adequaat te kunnen monitoren en reguleren is meer transparantie noodzakelijk. Wat moeten we weten over hyperscale datacenters om ze goed te kunnen reguleren? Hiervoor moeten we onder meer het volgende weten:

- Hoeveel datacenters zijn er precies in Nederland?
- Waar worden deze datacenters precies voor gebruikt?
- Wie zijn de klanten en gebruikers van deze datacenters?
- What is de toegevoegde waarde van deze datacenters voor de Nederlandse economie?
- Hoeveel van onze schaarse energie en netcapaciteit gebruiken datacenters?
- Wat zijn de milieu- en klimaatimpacts van datacenters?
- Wat zijn de mensenrechtelijke impacts van datacenters?

Helaas is het precieze antwoord op al deze vragen verre van duidelijk.

Dat betekent in de eerste plaats dat de bestaande transparantieregels, namelijk de EED en implementatie daarvan in Nederland, beter gehandhaafd zouden moeten worden zodat er meer volledige data bestaat. Uit onderzoek van Leitmotiv en door

⁵⁶ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/51/datacenters-verbruiken-4-6-procent-van-de-elektriciteit>

⁵⁷ Zie ook: <https://www.telegraaf.nl/opinie/datacenterschaarste-in-nederland-de-cijfers-vertellen-een-ander-verhaal./106460864.html>

⁵⁸ <https://www.ft.com/content/331f8e5c-a813-48d4-9af6-806c8482eede>

journalisten van NU.nl en NRC blijkt dat de RVO nauwelijks handhaaft op de bestaande rapportageplicht.⁵⁹ Bij schending van de rapportageplicht worden, voor zover bekend, ook geen boetes of andere sancties opgelegd.

Naast striktere handhaving van de bestaande regels, kan bijvoorbeeld ook worden gedacht aan uitgebreidere regelgeving met betrekking tot transparantie. De huidige EED dwingt datacenters te rapporteren over, vrij minimale, duurzaamheidsinformatie. Wat nog niet bestaat is regelgeving die economische transparantie biedt. Daarbij gaat het om zaken zoals dienstverlening door Nederlandse datacenters aan klanten buiten Nederland versus afname van diensten door Nederlandse klanten van datacenters buiten Nederland, het type toepassingen dat ‘draait’ in Nederlandse datacenters, en directe en indirecte economische meerwaarde (aantal FTE’s per data center, inkomsten gegenereerd, belastingen betaald in Nederland, etc.)

3. Scherp het hyperscaleverbod aan

Het bestaande hyperscaleverbod bestaat sinds 2022 en was destijds een reactie op ophef rondom Meta’s plannen voor een hyperscale datacenter in Zeewolde. Gelet op recente ontwikkelingen in gemeenten zoals Amsterdam en Lelystad, maar ook in het licht van ontwikkelingen in Hollands Kroon en het Hogeland (waar een uitzondering bestaat op het landelijke hyperscale verbod), alsmede de motie die nu voorligt in de Tweede Kamer over dit onderwerp, lijkt het nu een geschikt moment om de werking van het verbod tegen het licht te houden.

Het hyperscaleverbod is op 16 februari 2022 ingegaan via het Voorbereidingsbesluit hyperscale datacenters van de Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening.⁶⁰ Daarop volgde nog twee voorbereidingsbesluiten van 16 november 2022 en 16 augustus 2023. Per AMvB van 20 december 2023 is een definitief hyperscaleverbod in werking getreden.⁶¹

⁵⁹ <https://www.nu.nl/klimaat/6380050/veel-datacenters-weigeren-te-publiceren-hoeveel-water-en-stroom-ze-verbruiken.html> en: <https://www.nrc.nl/nieuws/2026/01/01/google-en-microsoft-verzwijgen-energiegebruik-van-hyperscale-datacenters-voor-overheid-a4915848>

⁶⁰ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2022-5276.html>

⁶¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2023-492.html>

In het definitieve hyperscaleverbod wordt als volgt beargumenteerd waarom dit verbod noodzakelijk is: *“In Nederland is daarom maar beperkt ruimte voor de bouw en ingebruikname van hyperscale datacentra vanwege het ruimtebeslag, de landschappelijke impact, het hoge energiegebruik, de beschikbaarheid van water en de belasting van de landelijke energie-infrastructuur. In het Coalitieakkoord 2021–2025 (hierna: coalitieakkoord) is aangegeven dat hyperscale datacentra een onevenredig groot beslag leggen op de beschikbare duurzame energie in verhouding tot de maatschappelijke en/of economische meerwaarde en dat daarom de landelijke regie en de toelatingscriteria bij de vergunningverlening door de regering worden aangescherpt.”*

Destijds is besloten dat op twee locaties in Nederland de groei van bestaande (Hollands Kroon en Hogeland) en realisatie van nieuwe hyperscale datacentra (Hogeland) mogelijk blijft. Bovendien blijft de *“groei en realisatie van datacentra niet zijnde hyperscales ook nog steeds mogelijk”* volgens de Nota van Toelichting bij het besluit.

Een hyperscale datacentrum wordt als volgt gedefinieerd in het besluit: *“Onder een hyperscale datacentrum wordt verstaan het exploiteren van een rekencentrum of datacentrum, als bedoeld in artikel 3.235 van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om een bebouwd vloeroppervlakte van meer dan 10 ha en een elektrisch aansluitvermogen van 70 MW of meer”*.

In de Nota van Toelichting bij het besluit is deze Nederlandse definitie van ‘hyperscale’ nader beschreven: *“De omvang van meer dan 10 hectare en een aansluitvermogen van 70 MW of meer geeft in de praktijk een te onderscheiden categorie zeer grote datacentra waarvan er in Europa een paar per land aanwezig zijn.....Doorgaans heeft een hyperscale datacentrum een directe aansluiting op het hoogspanningsnet, wegens het substantiële gevraagde vermogen. Het omslagpunt voor een aansluiting op het hoogspanningsnet ligt rond de 70 MW.....Bij een aansluitvermogen van circa 70 MW (uitgaand van een enkellaags datacentrum, wat een hyperscale datacentrum doorgaans is) past een omvang van 10 ha bebouwd oppervlak als grens. De omvang van 10 ha bebouwd oppervlak is een omvang die lokaal forse impact heeft en die aansluit bij de omvang van bestaande hyperscale datacentra. Dit laat onverlet dat bij het meerlaags bouwen van datacentra er een hoger aansluitvermogen zal passen bij een kleiner bebouwd oppervlak. Deze datacentra vallen niet onder de definitie van een hyperscale datacentrum uit dit besluit. Datacentra met een beperktere omvang dan die van hyperscale datacentra kunnen makkelijker worden ingepast in het landschap en laten meer ruimte aan andere opgaven in dat gebied. Daarbij telt ook mee dat kleinere colocaties*

(datacentra met meerdere gebruikers) een grotere economische meerwaarde kennen.”

Bij de huidige reikwijdte en definities van het landelijke hyperscaleverbod kunnen vraagtekens worden gezet, waaronder de volgende:

- Het is op voorhand moeilijk te begrijpen waarom alleen een datacentrum dat én een aansluitvermogen heeft van 70MW of meer én een omvang van 10 ha bebouwd oppervlak als ‘hyperscale’ kwalificeert. Een datacentrum van meer dan 70MW (zoals de voorgenomen datacenters in Amsterdam Sloterdijk en Lelystad) neemt ruimte in op het stroomnet die andere opgaven in een gebied feitelijk onmogelijk maken, ongeacht het aantal ha oppervlak op de grond. Deze impact op schaarse elektriciteit en netcapaciteit is een zeer belangrijke reden om grenzen te stellen aan dergelijke ‘de facto’ hyperscale datacenters. Daar komt bij dat dergelijke datacenters met een groot aansluitvermogen de hoogte in kunnen gaan. In Amsterdam Sloterdijk gaat het om drie torens van meer dan 80 meter hoog, dus is het maar de vraag hoe dergelijke datacentra ‘makkelijker kunnen worden ingepast in het landschap.’ Tot slot is het onduidelijk of een co-locatie datacenter “een grotere economische meerwaarde kent.” In Amsterdam Sloterdijk blijkt een Big Tech bedrijf de enige huurder te worden van dit co-locatie datacenter. **Kortom, het is onduidelijk waarom de definitie van ‘hyperscale’ niet of/of kan worden in plaats van en/en.**
- **Een meer fundamentele vraag is waar de bestaande grenzen van 70MW en 10 ha precies op gebaseerd zijn?** In een recente studie voor de Europese Commissie over de implementatie van de EED, wordt bijvoorbeeld een geheel andere classificatie gebruikt op basis van aansluitvermogen: “*Furthermore, the size of the data centre is specified in kW or MW, which helps to classify the data centre in terms of size class, whether it has a rated power of a few hundred kW, single-digit MW, double-digit MW (hyperscale) or even higher (modern hyperscale and special AI data centres).*”⁶² Dat de grenzen in het huidige hyperscale verbod willekeurig zijn, blijkt ook als we kijken naar de definitie die belangrijke marktpartijen zelf geven. DigitalRealty, een van de grootste co-locatie datacenter aanbieders in de wereld, definieert een hyperscale datacentrum op haar eigen website als een faciliteit die het oppervlakte van een American Football veld beslaat (ongeveer 0,5 hectare) en

⁶² <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/29aa14ed-a4ba-11f0-a7c5-01aa75ed71a1/language-en>

ongeveer 20MW aansluitvermogen.⁶³ Equinix, ook een zeer grote datacenter aanbieder wereldwijd, definieert hyperscale echter als een faciliteit die minstens 0,1 hectare beslaat en honderden MWs aansluitvermogen heeft.⁶⁴ De vraag is daarom wat het verbod precies probeert te begrenzen? Het lijkt evident dat vanuit een maatschappelijk oogpunt in ieder geval van groot belang is hoeveel schaarse netcapaciteit een datacentrum inneemt en hoeveel elektriciteit het daadwerkelijk verbruikt of kan verbruiken. Maar ook andere factoren, zoals de identiteit van de eigenaar en exploitant, de functie van het datacentrum, de toegevoegde waarde vanuit maatschappelijk en economisch oogpunt en de bredere impact op milieu en klimaat lijken factoren die een rol zouden moeten spelen bij een verbod.

- **In het huidige hyperscale verbod zijn de Eemshaven en omgeving binnen de gemeente Het Hogeland (provincie Groningen) en de werklocatie Agriport A7 (inclusief deelgebied B1) in de gemeente Hollands Kroon (provincie Noord-Holland) uitgezonderd. De vraag is of dit wel een terechte uitzondering is die stand houdt bij nadere bestudering.** Ter rechtvaardiging wordt daarover het volgende opgemerkt in de Nota van Toelichting bij het hyperscaleverbod: *“Vestiging van hyperscale datacenters kan op locaties waar veel aanbod is van (hernieuwbare) elektriciteit, waar aansluiting op het elektriciteitsnetwerk kan worden geboden en waar ruimte minder schaars is. De voorkeur gaat uit naar vestiging in de randen van Nederland, zoals op de bestaande locaties Eemshaven en Middenmeer.”* Daarbij wordt de bal weer teruggespeeld naar de lokale overheden: *“Het feit dat het een uitzonderingsgebied is, betekent niet dat het Rijk hiermee de functie hyperscale datacentra belangrijker vindt dan iedere andere functie. Het blijft daar volledig een lokale afweging.”* De implicatie van deze uitzondering is dat lokale gemeenschappen in Het Hogeland en Hollands Kroon momenteel de lasten dragen van hyperscale ontwikkeling en lokaal tegenover Big Tech giganten zijn komen te staan. Dat op deze plekken ‘ruimte op het elektriciteitsnet kan worden geboden’ is de vraag, aangezien TenneT genoodzaakt is het hoogspanningsnet uit te breiden in de kop van Noord-Holland, waaronder een nieuw hoogspanningsstation in Middenmeer in de gemeente Hollands Kroon, onder meer vanwege de uitbreiding van hyperscale

⁶³ <https://www.digitalrealty.com/resources/blog/what-is-hyperscale>

⁶⁴ <https://blog.equinix.com/blog/2024/11/14/what-is-a-hyperscale-data-center/>

datacenters daar.⁶⁵ Dat op deze plekken ‘ruimte minder schaars is’ zal ook anders worden gezien door lokale bewoners, die onder meer worden geconfronteerd met zaken als verlies van uitzicht en van cultuurhistorisch belangrijke landschappen, lichtvervuiling en andere hierboven genoemde milieuverontreiniging en overlast.

Samenvattend zou een nationale regeling meer kunnen doen dan alleen maar een hyperscaleverbod instellen op de huidige wijze. Er kan worden gekeken hoe de definities en reikwijdte van het landelijk verbod passen bij de huidige stand van zaken rondom digitale infrastructuur in Nederland. Daarbij zou ook meer nationale regie en sturing passen, inclusief met betrekking tot de soorten datacenter die wel toegestaan zijn binnen Nederland en voldoet aan strenge eisen rondom milieu- en klimaatimpact, toegevoegde waarde voor de Nederlandse economie, en digitale autonomie.

⁶⁵ <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2025-11/Notitie-nut-en-noodzaak-%28oktober-2025%29-380-kV-Netuitbreiding-Noord-Holland-Noord.pdf>; zie ook: <https://www.nrc.nl/nieuws/2025/12/15/het-waterschap-is-fel-tegen-een-hoogspanningstation-pal-naast-de-google-en-microsoft-hyperscales-in-de-wieringermeer-meters-onder-zeeniveau-a4915255>

Over Leitmotiv

Leitmotiv⁶⁶ is een nieuwe Europese denk- en doetank die zich richt op de *productiezijde* van onze digitale economie. Dat betekent dat we ons als non-profit richten op digitale infrastructuur en digitale diensten, hoe deze gebouwd worden en door wie in plaats van ons te richten op het gebruik van digital technologie door burgers. Via onderzoek en actie proberen we de schijnwerpers te zetten op hoe de digitale economie waarin we leven wordt gemaakt. Daarbij nemen we de volgende kernprincipes in acht: (i) de digitale economie moet binnen planetaire grenzen blijven, (ii) de excessieve concentratie van macht door techbedrijven moet worden gecontroleerd door democratische tegenkrachten, en (iii) mensenrechten dienen te worden gerespecteerd en bevorderd binnen onze digital economie. Deze principes zijn ons *Leitmotiv* en definiëren wat we bedoelen met een betere digitale economie.

⁶⁶ <https://leitmotiv.digital/>